

Dotkněte se inovací CZ.1.07/1.3.00/51.0024**Novodobé otroctví v Evropě v souvislosti s volným pohybem osob v EU a azylovou a přistěhovaleckou politikou EU**

Stručná charakteristika hodiny	<p>Klíčové pojmy a myšlenky</p> <ul style="list-style-type: none">• pojetí volného pohybu osob na základě Schengenských dohod z roku 1985 a 1990, Schengenský prostor, SIS I. a SIS II.;• evropský azylový systém a azylová politika EU (např. harmonizace právních předpisů, finanční programy atp.);• přistěhovalecká politika – nelegální přistěhovalectví, Evropská migrační síť ... <p>Způsob práce žáků</p> <ul style="list-style-type: none">• učební jednotka je koncipována s ohledem na způsob práce žáků do dvou základních částí;• první část bude spíše receptivní (řízené rozhovory, frontální výuka, vysvětlení pojmů);• druhá část je orientována prakticky – skupinová/týmová práce. <p>Výstup učební jednotky</p> <ul style="list-style-type: none">• prezentace s názvem „Novodobé otroctví v Evropě“ - se zřetelem na „Schengen“ a migrační a azylovou politiku EU. <p>Hodnocení a diagnostika</p> <ul style="list-style-type: none">• vstupní diagnostika – ověření vstupních znalostí nutných ke splnění týmové práce;• výstupní hodnocení – ověření prohloubení vstupních znalostí a nově získaných dovedností;
---------------------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • sebehodnocení žáků.
Časový rozsah přípravy/hodiny + ročník; předmět	90 minut (2 x 45 minut) 3. ročník; Česká republika v evropských dimenzích
Znalosti z jiných předmětů – mezipředmětové vztahy	<ul style="list-style-type: none"> • zvládnutí problematiky dějepisu – zvláště v oblasti společenského vývoje s ohledem na problematiku otroctví, poddanství a práce v lidských i nelidských podmínkách (učivo probírané v prvním/druhém ročníku, v závislosti na studovaném oboru); • základní povědomí o geopolitické situaci Evropské unie (získané v průběhu výuky zeměpisu a politologie v prvním a druhém ročníku studia); • schopnost aplikovat lidskoprávní a občanskoprávní souvislosti (získané v průběhu studia práva a základů společenských věd v prvním ročníku); • pro úspěšné zpracování výstupu skupinové práce jsou nutné znalosti vztahů a pojmů z ekonomiky, práva, politologie a fungování Evropské unie a jejích institucí (jedná se o znalosti a dovednosti získané studiem předmětů práva, ekonomiky, politologie, základů společenských věd a úvodu do studia oboru Česká republika a evropské dimenze napříč všemi ročníky). <p>Znalosti historickopolitických a geopolitických faktů a základní přehled v politice, systému fungování a institucích Evropské unie umožní žákům připravit se na skupinovou práci. Pro práci se směrnicemi a nařízeními je velmi nutná schopnost abstrakce na vysoké úrovni. S pomocí vhodného vedení učitele by zvládnuté této abstrakce neměl být pro žáky problém.</p>
Cíle vyučovací hodiny	<p>Hlavním úkolem učební jednotky je zodpovědět základní otázky: <i>„Jak může souviset novodobé otroctví v Evropě s volným pohybem osob v EU, jako jedním ze základních práv občanů EU, s azylovou a přistěhovaleckou politikou EU?“</i> A následně interpretovat a tvořit vhodnou argumentaci a protiargumentaci k dané problematice.</p> <p>Žák:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • chápe historické i současné souvislosti politiky Evropské unie; • ctí národní a nadnárodní hodnoty nejen České republiky ale celého Evropského společenství; • orientuje se v základních předpisech a směrnicích Evropské unie související s azylovou problematikou; • si uvědomuje ohrožení azylantů nelegální prací a novodobým otroctvím; • orientuje se v evropských institucích hájících základní lidská práva; • má povědomí o základní legislativě pro pracovněprávní vztahy v rámci EU; • dokáže jmenovat podmínky potřebné pro udělení azylu; • se kultivovaně bez použití stereotypů dokáže vyjádřit k azylové politice a situaci uprchlíků/azylantů; • zformuluje výhody a nevýhody volného pohybu osob po Evropě, v rámci Schengenského prostoru; • uvědomuje si nebezpečnost novodobého otroctví a práce v nelidských podmínkách pro dnešní globalizovanou společnost.
<p>Vstupní diagnostika a hodnocení dosaženého cíle</p>	<p>Hodnocení a diagnostika je vytvořena ve dvou částech:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. vstupní diagnostika <ul style="list-style-type: none"> • slouží k získání výchozího stavu znalostí žáků v dané problematice – formou testu (viz. příloha číslo 2) 2. výstupní hodnocení a diagnostika <ul style="list-style-type: none"> • prezentace výstupů skupinové práce - prezentace s názvem „Novodobé otroctví v Evropě“ - se zřetelem na „Schengen“ a migrační a azylovou politiku EU. • sebehodnocení žáků - vyhodnocení tématu jednotlivými žáky, mělo by dojít k posunu.
<p>Průběh a metodologie hodiny, motivace</p>	<p><u>Úvodní fáze</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • seznámení s tématem a průběhem hodiny;

TÉMA

Novodobé otroctví v Evropě v souvislosti s volným pohybem osob v EU a azylovou a přistěhovaleckou politikou EU

PRŮBĚH LEKCE

1. asociace k tématu;
2. motivace k práci s tématem – osobní a zprostředkované zkušenosti s tématem;
3. aktivizace znalostí a dovedností – řízený rozhovor;
4. vstupní diagnostika – test (viz. příloha číslo 2);
5. kontrola a analýza vstupní diagnostiky;
6. výklad;
7. práce ve dvojicích – kazuistiky nelegální práce a azylantů (viz. přílohy číslo 3 a 4);
8. skupinová práce;
9. prezentace výstupů – prezentace na zadané téma;
10. závěrečné sebehodnocení žáků.

Motivační fáze

ad 1. asociace k tématu

- tvorba asociogramů – středem těchto asociogramů jsou pojmy Azyl, Novodobé otroctví; žáci k daným tématům přiřazují jednotlivé pojmy, které v nich daná témata evokují (viz. příloha číslo 1 – možná řešení asociogramů);

ad 2. motivace k práci s tématem

- přiblížení osobních zkušeností a zprostředkovaných zkušeností s emigranty, žadateli o azyl;
- po vyprávění je ponechán prostor pro otázky a diskusi žáků;

ad 3. aktivizace znalostí a dovedností

- forma řízeného rozhovoru – otázky jsou zvoleny na základě předpokládaných znalostí a zkušeností žáků a s ohledem na studovaný obor a jeho ŠVP;
- rozhovor má v této fázi funkci motivační nikoli diagnostickou, má žákům pomoci si uvědomit, že se s danou problematikou již někdy zabývali a mají tedy určité znalosti. Otázky musí tedy učitel volit tak, aby byly dostatečně srozumitelné všem žákům a kreativně je postupně přizpůsobovat získávaným odpovědím. V opačném případě by mohl mít rozhovor opačný důsledek, žáci

by mohli být nemotivováni pro další činnosti.

Kontrola nutných předpokladů

ad 4. vstupní diagnostika – Test „Instituce a občanství EU“ (viz. příloha číslo 2)

- slouží k posouzení splnění nutných předpokladů pro dosažení stanovených cílů.

ad 5. kontrola a analýza ankety

- kontrola odpovědí, doplnění správných řešení a vysvětlení sporných či obtížných bodů.

Výklad

ad 6. výklad

- vychází ze vstupní diagnostiky;
- seznámení se Schengenskými dohodami z let 1985 a 1990, Schengenským prostorem a systémem SIS I. a SIS II.;
- vysvětlení azylového systému a společných politik EU;
- problematika přistěhovalecké politiky, legální a nelegální migrace, Evropská migrační síť;
- seznámení se základními směrnici a nařízeními EU souvisejícími s pracovními vízy a azylovou problematikou pro občany EU a třetích zemí;
- pomocí dialogu se žáky doplnění znalostí o občanských právech občanů zemí Evropské unie/Euroobčanů;
- riziko vzniku novodobého otroctví a práce v nelidských podmínkách v zemích EU – možné příčiny, důsledky, prevence;
- výklad možných postupů mezinárodních organizací a uskupení v případě porušování lidských práv azylantů a pracujících cizinců ze třetích zemí.

Praktické cvičení

ad 7. práce ve dvojicích – kazuistiky (viz. Přílohy číslo 3 a 4)

- dvojice pracují se zadanou kazuistikou, která se týká schengenského prostoru nebo problematiky azylu;
- jejich úkolem je kazuistiku stručně shrnout; určují, která směrnice nebo nařízení by se k dané kazuistice vztahovala;
- žáci se na základě dané kazuistiky pokusí shrnout příčiny žádostí o azyl nebo nutnosti práce v zahraničí, často v nelidských podmínkách;
- na internetu najdou celý název a náplň práce organizace IOM a pokusí se najít a následně interpretovat názor některého z evropských politiků k probírané problematice.

ad 8. skupinová/týmová práce

- rozdělení třídy do týmů – týmy by měly být heterogenní a tvořeny s ohledem na schopnosti žáků tak, aby si žáci v průběhu týmové práce mohli vzájemně vypomáhat. Při tvorbě týmu by měly hrát minimální roli osobní sympatie jednotlivých žáků, v krajních případech je k nim ale přihlédnuto;
- zadání úkolu – zpracování prezentace na téma „Novodobé otroctví v Evropě“ - se zřetelem na „Schengen“ a migrační a azylovou politiku EU;
- práce s internetovými zdroji – žáci vyhledávají informace z různých zdrojů, v rámci týmů se je snaží co nejkritičtěji zhodnotit, zaujmout k nim jednotné stanovisko a určit, které a jak využít pro co nejefektivnější zpracování zadaného úkolu;
- učitel v této fázi práce působí jako „kouč“, do práce jednotlivých týmů nezasahuje, pouze pomáhá při řešení případných problémů či vysvětlením některých pojmů a to vždy na žádost daného týmu.

ad 9. prezentace výstupů

- jednotlivé týmy přednesou své prezentace;
- diskuse po přečtení všech prezentací jednotlivé týmy budou vhodně obhajovat své návrhy a postoje popsané ve svých prezentacích; učitel je v této fázi moderátorem diskuse, který zasahuje v případě nevhodných reakcí tak, aby si žáci uvědomovali vhodnost či nevhodnost používaných výrazů a vyvarovali se osobně míněných útoků;
- v této fázi se žáci učí vhodně a účelně obhajovat své argumenty a vyvracet protiargumenty s ohledem na získané dovednosti a znalosti.

	<p><u>Hodnocení dosaženého cíle</u></p> <p>ad 10. závěrečné sebehodnocení žáků</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci sami zhodnotí výstupy své týmové práce a to jak vlastní, tak ostatních týmů; • Žáci uvedou čeho během učební lekce dosáhli, co nového si osvojili a jak mohou se získanými dovednostmi dále pracovat na svém profesním i osobním rozvoji; • sebehodnocení žáků pomáhá učiteli ke své reflexi dosažení stanovených cílů.
--	--

PŘÍLOHY

Příloha číslo 1 – **možné řešení asociogramů**

AZYL – válka, politický útlak, diktatura, strach o život a rodinu, nemožnost se uživit, útěk, exil, očekávání lepší budoucnosti ...

NOVODOBÉ OTROCTVÍ – zneužití moci a peněz, nelidské podmínky, potlačení osobních práv, práce bez odměny, zničené zdraví a lidská důstojnost, chudoba, ...

Příloha číslo 2 – **vstupní diagnostika – Test „Instituce a občanství EU“**

Zdroj: PETRŽELOVÁ Jana, *Evropská unie k maturitě a přijímacím zkouškám na VŠ – k maturitě s OSZ, k přijímacím zkouškám na VŠ, pro studium EU a mezinárodních vztahů v prvních ročnících humanitních VŠ*, Computer Press, Brno 2011, str. 40-41, 55

1. K jednotlivým institucím přiřadte odpovídající činnost, kterou se zabývají

I. Rada Evropy

II. Rada EU

III. Evropská rada

A) Cílem je ochrana svobody a bezpečnosti všech jeho členů politickými i vojenskými prostředky.

B) Činí zásadní politická rozhodnutí v kontextu vývoje EU, především politickým orgánem.

C) Činnost je realizována v oblasti demokracie a lidských práv, sociální soudržnosti a bezpečnosti občanů.

D) Jedná se o rozhodovací orgán, jehož rozhodnutí mají obvykle podobu směrnic, nařízení, rozhodnutí, stanovisek a doporučení.

Výchozí text k úkolům 2 až 4

(*****) je základním demokratickým prvkem v rámci institucí Evropské unie. Tvořící jej zástupci jednotlivých členských států, kteří byli zvoleni ve svých zemích (xxxxxx). V rámci instituce se sdružují podle politické příslušnosti, nikoli podle národní příslušnosti.

2. Dosadte za (*****) instituci o níž se hovoří ve výchozím textu.

3. Uvedte jaké označení mají osoby pracující v instituci, o níž se hovoří ve výchozím textu.

4. Doplňte na místo (xxxxxx) způsob volby, kterou jsou reprezentanti instituce z výchozího textu voleni.

5. K uvedeným soudním dvorům přiřadte příslušné sídlo

I. Evropský soud pro lidská práva

II. Evropský soudní dvůr

III. Mezinárodní soudní dvůr

A) Brusel

B) Haag

C) Lucemburk

D) Štrasburk

6. Rozhodněte, zda se jedná o „pracovníka“, jak jej chápe právo EU v kontextu zásady volného pohybu osob (ANO), nebo nejedná (NE)

A) český živnostník pravidelně dojíždějící za prací do Rakouska ANO/NE

B) francouzský zaměstnanec belgické společnosti, jejíž hlavní sídlo ANO/NE
však není ve státě EU

C) uchazeč o zaměstnání registrovaný na úřadě práce v Itálii ANO/NE

7. Rozhodněte, zda uvedené státy patří do Schengenského prostoru (ANO) nebo nepatří (NE)

A) Česká republika ANO/NE

B) Island ANO/NE

C) Velká Británie ANO/NE

8. Rozhodněte, zda se jedná o legální důvod pro omezení volného pohybu osob v rámci Evropské unie (ANO), nebo nejedná (NE)

A) osoba nemá dostatek prostředků na živobytí ANO/NE

B) osoba nemá platné zdravotní pojištění ANO/NE

C) osoba není občanem členského státu EU ANO/NE

Výchozí text k úkolům 9 až 11

Občanství Evropské unie je významným institutem, který přinesla (****). Později byl doplněn Amsterodamskou smlouvou: „Každá osoba, která má (xxxx) členského státu, je občanem Unie.

Každý občan Unie má právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států s výhradou omezení a podmínek stanovených v této smlouvě a v předpisech přijatých k jejímu provedení.

9. Uveďte namísto (**) název smlouvy, o níž se hovoří ve výchozím textu**

10. Doplňte namísto (xxxx) podmínku pro získání občanství EU

11. Uveďte, o které ze základních svobod EU se hovoří v druhém odstavci výchozího textu

Příloha číslo 3 – **Kazuistika I.**

Zdroj: http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcefb50bfa263ef/IOM_pilotni_vyzkum_obchodu_s_lidmi_CZ.pdf

Země původu: Gruzie

Pohlaví: muž

Věk: okolo 35 let

Dítě: ne

Pořízení rozhovoru: detenční zařízení SCPP ČR, rozhovor byl pořízen v ruštině

Dotazovaný pochází z Abcházie, kde byl příslušníkem gruzínské komunity. V průběhu otevřeného konfliktu mezi Gruzii a Abcházií jeho otec bojoval na gruzínské straně a byl stoupencem bývalého gruzínského prezidenta Ševarnadzeho. Následně se stal dotazovaný uprchlíkem v Gruzii. Podle svých slov nevlastní gruzínský cestovní pas, ani žádná gruzínský doklad totožnosti.

Podle reakcí dotazovaného předcházel jeho útěku z Gruzie zřejmě osobní konflikt, jehož rozsah ani důvod není možné specifikovat, neboť dotazovaný se otázkám na toto téma vyhýbal, přičemž neustále opakoval, že zpět do Gruzie vrátit nemůže. Vzhledem k tomu, že toto téma vzbuzovala v dotazovaném silně negativní emoce, bylo od dalších dotazů na toto téma důvodů jeho odchodu z Gruzie upuštěno.

Do ČR přicestoval v nákladovém prostoru kamionu v srpnu 2003. Zde byl vysazen a následně žádal o azyl. Po velice krátké době se odebral do Rakouska, kde má bratra, který dostal v Rakousku azyl a kterého dotazovaný 14 let neviděl. Svůj převoz v kamionu z Gruzie do ČR sjednal dotazovaný v gruzínském přístavu Batumi. O možnostech dalšího postupu do Rakouska se zřejmě dozvěděl až na území ČR.

O své cestě do Rakouska dotazovaný nic bližšího nevedl. V Rakousku se pak podle svých slov živil jako tipař automobilů. Po zadržení rakouskou policií byl repatriován do ČR.

Legalizace pobytu: Dotazovaný požádal v ČR o azyl, pravděpodobně z důvodu legalizace pobytu na území ČR po přechodnou dobu, než získá v ČR potřebné informace o dalším postupu do Rakouska.

Formy nátlaku: Dotazovaný nevedl žádné formy nátlaku, jež by na něho byly vyvíjeny na území ČR. O svém pobytu na území ČR však nechtěl hovořit, neboť tušil, že jeho repatriace do ČR souvisí s jeho registrací žadatele o azyl v ČR a krátkým pobytem na území ČR.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

...pro vaše IT!

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Situace dotazovaného před příjezdem do ČR: Dotazovaný byl v Gruzii uprchlíkem z Abcházie. O svých finančních poměrech ani o svých zaměstnáních v Gruzii se dotazovaný nevyjadřoval.

Motivy setrvání na území ČR: Dotazovaný nehodlá setrávat na území ČR. Úplně nechápe, proč byl rakouskými úřady vrácen do ČR. Jeho cílovou destinací zůstává Rakousko.

Hodnocení pobytu na území ČR: K tomuto se dotazovaný v zásadě nevyjádřil.

Příloha číslo 4 – **Kazuistika II.**

Zdroj: http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/IOM_pilotni_vyzkum_obchodu_s_lidmi_CZ.pdf

Země původu: Moldávie/Kišiněv

Pohlaví: muž

Věk: okolo 30 let

Dítě: ano

Pořízení rozhovoru: dopis poškozeného + interní šetření kanceláře IOM Praha. Muž se zdržuje v Kišiněvě. Dopis v ruštině a následná komunikace se zdroji informací v ruštině a angličtině.

Manželé byli v listopadu 2004 upozorněni svým známým na skutečnost, že na ukrajinské internetové stránce se vyskytují inzeráty jakési mezinárodní agentury zprostředkování práce Job Europa, která nabízí práci v zahraničí. Vzhledem k tomu, že finanční situace rodiny byla špatná (oba jsou zaměstnaní), muž intenzivně uvažoval o možnostech vycestovat se svou ženou za prací do zahraničí. Z toho důvodu muž na inzerát agentury Job Europa zareagoval a napsal e-mail na adresu, která byla uvedena na internetových stránkách zmíněné společnosti. Odpověď přišla okamžitě. Muži byla agenturou Job Europa slíbena pracovní smlouva na jeden rok na práci řidiče v Itálii. Dále mu bylo doporučeno navštívit vlastní stránky agentury Job Europa. Vše se zdálo vypadat přesvědčivě, agentura o sobě tvrdila, že je seriózní společností, která pracuje na trhu zprostředkování práce již pět let a nabízí práci v profesích řidič, nekvalifikovaný dělník, ošetřovatelka a práci na farmách. Jako adresu své kanceláře uváděla a do současné doby uvádí Václavské náměstí 17 v Praze.

Společnost Job Europa manželům odpověděla, že kromě dvou fotografií, cestovního pasu a xerokopie průkazu totožnosti (vnitřního pasu) nic dalšího nepotřebuje. Manželům se to zdálo divné, a proto zavolali na mobilní telefonní číslo, které bylo uvedeno na internetových stránkách společnosti Job Europa. Hovořil s nimi muž, který se představil jako Zdeněk Kučera. Tento muž hovořil dobrou ruštinou, která však byla poznamenána silným přízvukem.

Manžele ujistil, že nic dalšího není zapotřebí, s tím, že má Job Europa všude známé a své cesty k získání schengenských víz.

Když se manželé snažili vyvrátit své pochybnosti, dostali odpověď, že Job Europa nikoho přesvědčovat nehodlá, že lidí, kteří hodlají získat schengenská víza, je hodně.

Manželé se nakonec rozhodli pokračovat v kontaktu se společností Job Europa a vypůjčili si 800 USD na zaplacení víz pro oba manžele – nedisponovali tak velkou sumou peněz. Rozhodli se dále zaslat cestovní pas muže do Prahy na adresu agentury Job Europa expresní doručovací službou DHL. Na tento jejich záměr reagovala agentura Job Europa naléháním na to, aby pas poslali prostřednictvím řidiče linkového autobusu Kišinev-Praha.

Následně poslala agentura Job Europa e-mailem naskenovanou stránku pasu s vlepeným schengenským vízem – ne však pracovním, ale turistickým, a navíc jen na 10 dní. Manželé zavolali do Prahy, opět osobě skrývající se za jménem Zdeněk Kučera. Tento s nimi jednal již poněkud hruběji, nicméně sdělil, že zařídil vystavení ročního víza tak, jak zněla dohoda. Za tři dny obdrželi manželé naskenovanou stránku pasu s vlepeným ročním pracovním vízem. Současně obdrželi výzvu k zaplacení.

Manželé odeslali prostřednictvím systému peněžních převodů společnosti Anelik (jedná se o hlavního konkurenta obdobné služby Western Union ve státech bývalého SSSR) celkem 800,- USD na Úvěrní družstvo PDW, které sídlí v ulici Lipová 1444/20 Praha 2. Podle instrukcí Job Europa byl manžely zmocněn k převzetí peněz Robert Levandovskij.

Pas, který odeslali do Prahy, již agentura Job Europa neposlala zpět. Manželé přišli o pas a 800, - USD + dalších 100,- USD na nákladech na bankovní poplatky, telefony do Prahy a přístup k internetu za účelem komunikace s Job Europa.

Legalizace pobytu: Manželé hodlali obdržet regulérní platná schengenská pracovní víza. Rozhodně nehodlali v zahraničí pracovat nelegálně.

Formy nátlaku: Skupina lidí, která se skrývá za fiktivní agenturou Job Europa umně zneužívá špatné sociální situace lidí ze zemí bývalého SSSR za účelem vlastního obohacení na jejich úkor. Objemy vylákaných peněz představují v zemích bývalého SSSR více než půlroční příjem rodiny.

Zdroje:

PETRŽELOVÁ Jana, *Evropská unie k maturitě a přijímacím zkouškám na VŠ – k maturitě s OSZ, k přijímacím zkouškám na VŠ, pro studium EU a mezinárodních vztahů v prvních ročnících humanitních VŠ*, Computer Press, Brno 2011

TICHÝ Luboš a kolektiv, *Dokumenty ke studiu evropského práva*, Praha 2002

GREGER Petr, *Průvodce občana Evropskou unií*, Praha 1999

Evropská komise, *Boj proti diskriminaci v Evropské unii*, 2005

Evropská komise, *Žijeme, pracujeme, studujeme v jiné zemi EU – Přehled vašich práv v EU*, 2005

Směrnice a nařízení EU v tištěné i elektronické podobě

Internetové zdroje:

www.euroskop.cz

<http://www.europarl.europa.eu/portal/cs>

<http://ec.europa.eu>

http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/IOM_pilotni_vyzkum_obchodu_s_lidmi_CZ.pdf

Autor: Jakub Veverka